

Դոներ և շներ հայերենում

Ներածություն

Դոներն ու շները մեր առօրյա կյանքի անբաժանելի մասն են կազմում: Հայ մշակույթում դոները խորհրդանշական նշանակություն ունեն՝ ներկայացնելով սահմանագիծը ներսի և դրսի միջև, մինչդեռ շները միշտ էլ հավատարիմ ընկերներ են եղել հայ ժողովրդի համար: Այս էսսեում կքննարկենք երկուսի նշանակությունն ու դրանց արտացոլումը հայկական մշակույթում:

Դոները հայկական մշակույթում

Հայկական ավանդական ճարտարապետության մեջ դուռը պարզապես մուտքի համար չէ: Այն պաշտպանում է տունը և ներսում գտնվողներին արտաքին աշխարհից, սակայն նաև ողջունում է հյուրերին: Հայկական հին տներում կարելի է հանդիպել փայտից փորագրված գեղեցիկ դոներ՝ զարդարված բարդ նախշերով, որոնք պատմում են ընտանիքի պատմությունը կամ պաշտպանում են այն չար ուժերից:

Հայերենում «դուռ» բառը հնչում է պարզ, բայց իր մեջ կրում է խորը իմաստ: Ասացվածքներում և դարձվածքներում այն հաճախ օգտագործվում է. օրինակ, «դուռը բաց է» արտահայտությունը նշանակում է ողջունել և հյուրասիրություն ցուցաբերել: Իսկ «դուռը փակել» կարող է նշանակել հրաժարվել օգնությունից կամ մերժել մեկին:

Հայկական եկեղեցիներում դոները նույնպես խորհրդանշական նշանակություն ունեն: Խորանին տանող դոները պատված են քանդակներով և նկարներով, որոնք պատմում են աստվածաշնչյան պատմություններ: Այս դոները բաժանում են եկեղեցու սրբազան տարածքը ժողովրդի հավաքատեղիից:

Շները հայկական մշակույթում

Հայկական մշակույթում շները միշտ էլ բարձր դիրք են զբաղեցրել: Հատկապես հայտնի է հայկական գամփոր՝ մեծ, ուժեղ և հավատարիմ շունը, որը դարեր շարունակ պաշտպանել է հոտերը և տնտեսությունները: Այս շները հայտնի են իրենց խելքով, հավատարմությամբ և պաշտպանական բնագծով:

Հայերենում «շուն» բառը ունի իր ուրույն տեղը: Հայկական ժողովրդական պատմություններում շները հաճախ հանդես են գալիս որպես հերոսի հավատարիմ ուղեկիցներ կամ օգնականներ: «Շունն էլ է հաց ուտում» ասացվածքը ցույց է տալիս, որ հայ ժողովուրդը շանը համարում է ընտանիքի անդամ, ով նույնպես արժանի է լավ վերաբերմունքի:

Գյուղական բնակավայրերում շները կատարում են տարբեր դերեր՝ հոտերի պահպանություն, տան պաշտպանություն, որսի ժամանակ օգնություն: Հին ժամանակներում շներին տրվում էին հատուկ անուններ, որոնք արտացոլում էին նրանց բնավորությունը կամ արտաքինը:

Դռների և շների փոխկապակցվածությունը

Հետաքրքրական է, որ դռները և շները հաճախ հանդիպում են միասին հայկական մշակույթում: Շունը, որը պահպանում է դուռը, դարձել է հավատարմության և պաշտպանության խորհրդանիշ: Հին հայկական տներում շները քնում էին դռան մոտ՝ պաշտպանելով ընտանիքին ցանկացած վտանգից:

Ասացվածք կա՝ «շան համար դուռը միշտ բաց է», որը նշանակում է, որ շունը կարող է ազատ մտնել տուն, քանի որ այն ընտանիքի անդամ է համարվում: Սա ցույց է տալիս այն հարգանքը, որ հայ ժողովուրդը տածում է իր չորքոտանի ընկերների նկատմամբ:

Ժամանակակից դռներ և շներ հայաստանում

Ժամանակակից Հայաստանում դռների ու շների նկատմամբ վերաբերմունքը փոխվել է, սակայն դեռ պահպանում է ավանդական տարրեր: Այսօր քաղաքային բնակարաններում դռները դարձել են ավելի ապահով, սակայն դեռ հաճախ զարդարված են: Իսկ շները, չնայած հիմա հիմնականում պահվում են որպես ընկերներ, դեռ մնում են հավատարիմ ընկերներ:

Հայաստանի գյուղերում կարելի է դեռ տեսնել ավանդական փայտե դռներ և մեծ գամփոներ, որոնք պահպանում են տները: Սակայն քաղաքներում ավելի տարածված են դարձել տարբեր ցեղատեսակի շներ, և մարդիկ սկսել են ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել նրանց խնամքին ու դաստիարակությանը:

Եզրակացություն

Դռներն ու շները ավելին են, քան պարզապես առարկա կամ կենդանի: Հայկական մշակույթում դրանք խորհրդանշում են պաշտպանություն, հավատարմություն, հյուրասիրություն և շատ այլ արժեքներ: Չնայած ժամանակակից աշխարհի փոփոխություններին, դռների ու շների նկատմամբ հայերի վերաբերմունքը շարունակում է արտացոլել մեր ժողովրդի խորը արժեքները և ավանդույթները:

Հայկական մշակույթում դռներն ու շները մնում են կարևոր խորհրդանիշներ, որոնք կապում են մեզ մեր անցյալի, ներկայի և ապագայի հետ: Դրանք հիշեցնում են մեզ այն

մասին, թե ինչն է իսկապես կարևոր՝ ընտանիքը, հավատարմությունը և
պաշտպանությունը: